

STIRI ZGODBE

Marko Hudnik

EGON

Najprej v predmestju Maribora, nedaleč so bili prvi obronki Pohorja: tu nekje je bil pravi divji gozd. Egon je šel naprej, bil je nekakšna izvidnica, vohal je za vremenom, vohal je, kakšno bo vreme danes ta dan in mogoče jutri. Vse to je v počitnicah pomembno. Egon se je spustil v ugibanje glede svoje vloge. — Saj tega, kakšno bo vreme, izvidnica vendar ne more ugotavljati, si je rekel. Izvidnica vendar lahko rešuje le prostorske uganke, ne pa časovnih. In končno, si je mislil Egon, če sem jaz izvidnica, kje je potem glavnina? O njej vendar ne vem ničesar?

Ni več premišljeval o vsem tem, šel je naprej. Hiša, za hišo zapuščen sadovnjak, za njim vzpetina, porasla z gostim, vlažnim gozdom. Mahovje. Potem se je pojavila ovira, treba se je bilo zavihteti čez nekakšen miniaturnen previs. Za hip se je ustavil. Povsod okoli je bilo vse polno golih mehkih bitij, gob, žab, želv. — Ne bi jih rad preveč pomečkal; ko se bom vzpenjal čez previs, bom moral paziti na svojo varnost, nikar da bi gledal, kam stopam, česa se oprijemam, si je mislil Egon. Z gobami ni bilo hudih problemov, potrgal jih je s skale in jih zmetal v bližnje grmovje; na dlaneh mu je ostal čudni otožni vonj. Kar se tiče želv, teh pravzaprav niti ni bilo, to je ugotovil pozneje: bile so želve brez oklepov, podobne žabam. Ne bi se zmenil zanje, niso se mu smilile, vendar se je bal, da bo spodrsnil, če bo stopil na žabo. Nikoli ne bom stopil na žabo, hoté že ne, si je mislil.

Spravljaj jih je s poti, pa ni šlo zlahka. Komaj je preplašil eno, že se je odnekod vzela druga, pa tudi ista se je pogosto vračala. Čeprav so se Egonovi gibi zdeli nedvoumni, jih žabe niso razumele, zdelo se je, da ne vedo, ali jih preganja ali jih morda vabi. Vztrajno jih je odrival, drezal vanje, se utrujal z divjim, nekoristnim mahanjem. Na morju je bilo drugače. Zelo udobno, suh zrak nad veliko vodno površino pred njimi, Egon je bil vmes, Egon je bil eden med mnogimi kopavci na obali, v suhem votlem ozračju.

Odpravljali so se »nekam ven« — igrat neko utrudljivo nesmiselno igro. Egona sploh ni mikalo, da bi šel z njimi. Egon bi bil za šah, povedal je to na glas. Vsi so molčali, zmigovali z rameni, brigal jih je šah, brigalo jih je, za kaj je Egon. Neko dekle pa je bilo z Egonom

istih misli, nič ni imelo proti šahu, nasprotno. Bilo je »za«. Kako si je mogoče drugače razlagati pritrjevalen nasmeh, kimanje? Egon se je prevalil z levega na desni bok, izvlekel iz torbe šahovsko desko in začel nastavlјati figure; oni pa so odhajali, drug za drugim. To je torej glav-nina, si je mislil Egon, jaz pa, jaz pa sem, če že ne izvidnica, pa vsaj zaščitna četa. Tudi tisto dekle se je odpravljalo. Kako to?

»Mislila sem, da bova igrala šah tam, na Starem gradu,« je rekla. »Jaz grem vsekakor tja.«

Torej s tem ne bo nič, si je mislil Egon, spet bom moral popustiti. »Pa naj bo,« je rekel, »če sva se že tako zmenila, tu ali tam, meni je vseeno.« Ni mu bilo vseeno, vendar, kaj je hotel?

Vso pot na Stari grad je govorila o tem in onem, ni znala nehati. Govorila je o šahu, govorila je o kopanju, govorila je o tisti priskutni igri, ki je Egon ni maral. Najbolj čudno se je Egonu zdelo to, da govori o kopanju, pot je namreč peljala v hrib, vzpenjali so se vedno više, sicer pa je bila na nekem zidu zaznamovana nadmorska višina: čez 800 metrov. Kako naj bi se tu kopali, je jezljivo pomislil Egon, morje je vendar globoko spodaj? Vendar še vedno ni na glas protestiral, molče je hodil poleg dekleta, ki je kar naprej čebľjalo. Zdaj so bili na vrhu hriba, tu je bil menda tisti Stari grad. Vzpenjali so se po obzidju; grad se jim je krušil pod prsti, ko so se oprijemali stolpičev. Še nekaj takih objestnih družb, si je mislil Egon, pa bo od Starega gradu bore malo ostalo: nekaj kupčkov ometa in zbrobljene opeke, in čez to vržen pajčolan pajčevine.

Vendar to niso bile šahovske trdnjave, bili so stolpiči Starega gradu: šahovske trdnjave so lesene in se ne krušijo. Z zadnjega obzidja so zagledali morje. Torej kopanje le ni izključeno, samo kdo bo tvegala in skočil s te višine? Sedli so in ugibali o tem. Egon ni imel kaj pri-pomniti: da so le pozabili na tisto zoprno igro. Tudi njegova spremlje-vavka je zdaj obmolknila, bila je nekam poparjena ali pa morda pre-prosto malce utrujena: Egon si s tem ni belil glave. Eno je bilo gotovo: tiste divje in utrudljive igre, ki se ji je Egon načelno upiral, ne bojo igrali. Torej lahko tudi jaz s svoje strani malce popustim, si je mislil Egon, in brez posebnega obžalovanja opustil misel na partijo šaha s prikupnim dekletom. Ostalo je še kopanje. Nikakor ni znal presoditi, ali ta višina, teh 800 metrov, kaj pomeni ali ne. Morje je bilo tu spodaj, to je zadoščalo. Zjutraj, bolje rečeno zgodaj dopoldne je splaval daleč ven. Veliki val, čelni val viharja se je bližal, naprej se je bližal zlagoma, potem pa vedno hitreje. Egon se ga ni bal, vedno se je rad pozibaval na valovih.

Od prvega udarca je za hip omedlel, hkrati ga je val zagrnul z nenavadno močjo, in sicer s hrbtne strani: zadnji hip se je namreč Egon le malce ustrašil, prihajajoči val je bil kakor visok zid; obrnil se je proč in še isti hip ga je zagrnilo. Zdelo se mu je, da je potonil, pa ni potonil v globino, ampak v nezavest. — Takoj zatem se je prebudil; prvi občutek je bil ta, da je na vrhu, da plava kakor košček plute: čutil je mogočno pozibavanje. Le prvi udarec je bil v resnici udarec, kar je sledilo, je bilo podobno božanju neskončno močnega bitja.

Tako torej, splačalo se je tvegati, splačalo se je prenesti prvi udarec, si je mislil Egon. Na to se je spomnil pozneje, proti večeru, ko je kupoval vrtno jagode v trgovini z zelenjavo. Poleg njega je stal neki možak, po pravici povedano, bil je prav tisti možakar, ki je bil v morju blizu Egona, ko je prišel čelni val; ta možakar je imel srečo in je ostal na površju. Na dnu srca je Egon prav dobro vedel, da ga je nekdo rešil: ta možakar je bil tisti, ki ga je prijel za čop in ga potegnil kvišku, ko ga je nezavest začela zanašati nekam navzdol. Možakar je stal v trgovini poleg Egona povsem ravnodušno, ne kot znanec, ne kot neznanec. V hipu je Egona postalo sram, da ga ni hotel spoznati.

»Vi ste torej tisti,« je rekel. »Tako, tako! Močni pa smo, močni. In dober plavavec, to pa!«

Možakar je molčal, o tem očitno ni hotel razpravljati. Torej — o čem? O jagodah. Egon jih je kupil pol kilograma, (bile so po petsto dinarjev, izredno nizka cena). V aktovki je imel nekaj natrtih jajc, tudi ta je kupil po znižani ceni, porinil jih je vstran, da je napravil prostor za jagode.

»Zdaj sem se odločil,« je govoril Egon. »Ko bo opravljen ta imenitni rentabilni nakup, bomo pri nas doma spremenili sistem finansiranja. Ni važno, koliko sem dal za jagode, važno je, koliko so jagode v resnici vredne. In te jagode so vredne precej. Če sem torej prispeval gospodinjstvu tolikšno vrednost, mi ni treba danes dajati ničesar več, kvečjemu kakšno malenkost.«

Vendar to nisem jaz, ki to govorim, si je mislil Egon, to je ta možak poleg mene, on pa je jaz; natančneje: on je kupil tiste jagode, jaz pa sem stal zraven. On je bil tisti, ki je pri udarcu čelnega vala v hipu omedlel, »jaz« pa je tisti, ki ga je potegnil za čop. Tu je bil torej kupec jagod, prej se je imenoval »jaz«, zdaj pa »on«. Beseda »jaz« se je preselila v tistega, ki je stal poleg. Poleg koga? Poleg Egona. Tako je bilo s to stvarjo. Ime Egon sumljivo spominja na latinsko ime za »jaz«. Slejkoprej se je nekdo imenoval Egon, samo vprašanje je, kdo.

DVA DETAJLA

V zgodbi *Detajl v mesnici* sem šel nekajkrat gor in dol po obeh prostorih. Lahko bi mi bilo nerodno, pa mi ni bilo; stvar je namreč taka, da nisem imel namena, da bi si kaj kupil, samo razgledoval sem se, ker sem imel časa na pretek. Pa kaj — saj tudi motil nisem nikogar, nisem otipaval mesa, še na misel mi ni prišlo, da bi ga kak kos ukradel. Nikakor! Tudi tu ni bilo nobenega kosa, ki bi me zares mikal. Poleg očitno žilavega mesa in poleg teletine (ki je sploh ne jem) je bil tu še neki kos, ki se je zdel še kar soliden: velik, temno rdeč, rahlo preprežen z maščobo. Žal pa nisem vedel, kateri kos je to, ne bi ga bil znal imenovati. Morda sem ga že kdaj jedel morda tudi ne; tega ne bi mogel ugotoviti. Mesarja s tem nikakor nisem upal nadlegovati: razdraženo je pospravljajal pult, videlo se mu je, da mu ni všeč, kako prodajam zijala. Kaj se ve, kaj ima ta za bregom, tako nekako sva si mislila, on o meni, jaz o njem. V *Detajlu na Gradu* pa ni bilo mesarja, ni bilo telečjega mesa, ni bilo govedine, ni bilo svinine; morda je bil govor o divjačini.

Uvod v detajl je bil nekam čuden, začelo se je tako, da je k nam prišel neki mladenič: imel je nekaj z mojo sestrično, sklepała sta nekakšen posel na podlagi časopisnega oglasa. Tu nekaj ni bilo v redu: on sam je dal oglas v časopis in zdaj je prišel k sestrični, da se pomenita. Le kako je zvedel za naš naslov?

Pustili smo ju, da sta šla v njeno sobo: naj se na samem pomenita, naj v miru uredita vse sporne točke. Mi smo se tako ali tako odpravljali na pohod, namenjeni smo bili na Grad in še naprej proti jugozahodu, v zadnji instanci morda celo na morje. O vsem tem je imel oče svoje ideje, že vse jutro je študiral razne pripomočke za izlete, razgrinjal specialke, se zgubljal v voznihih redih. In vendar nikakor ni mogel ugotoviti tistega, kar ga je dejansko zanimalo: ali železniška proga proti Litiji prečka Savo.

Najprej je vprašal mene, če poznam Litijo, če sem že bil tam itn. Omenil je še neki kraj v smeri proti Zasavju in me spraševal, kako je kaj z železniško progo. Nisem ga mogel povsem zadovoljiti. Bil sem že v Litiji, ja, to je bilo nekoč okoli leta 1950; ampak nisem se peljal z vlakom, leta 1950 se sploh nisem vozil z vlakom, tisto leto sem kolesaril. Torej mu nisem mogel povedati ničesar zanesljivega glede železniške proge, ali prečka Savo ali ne. Povedal sem mu, da sem bil že v Litiji. V mojem glasu je bila rahla negotovost, ko sem mu to pravil, vendar oče tega ni opazil. Kadar kuje načrte, je vselej ves iz sebe in podrobnosti sploh ne opaža. Rekel sem torej, da sem že bil v Litiji, glede prečkanja Save pa sem najprej odvrnil *Ne*, pozneje pa, ko sem

uvidel, da to ni tisti odgovor, ki ga pričakuje od mene, sem rekel *Ja*, in to še nekajkrat ponovil, da bi s ponavljanjem popolnoma izbrisal tisti prvotni *Ne*. In res se mi je začelo dozdevati, da vidim most čez Savo tam nekje proti Litiji, samo nisem bil prepričan, ali je to železniški most ali morda cestni most ali morda pontonski most iz ene preteklih vojn, kakor jo prikazuje neki zgodovinski film o bitkah, ki so se nekoč bile drugod: morda so nekje ob Savi snemali prehod čez Berezino.

Oče pa me je spraševal naprej, saj po njegovem vprašanje o prehodu čez Savo ni bilo brez pomena. Po njegovi logiki, ki pa je jaz ne razumem, je bilo nekako tako: če gre proga čez Savo, je treba iti peš, tako da se prehodu čez reko izognemo; iti peš je namreč nekaj drugega kakor voziti se; če torej pri vožnji moraš čez reko, ti pri pešačenju to ni potrebno. To pa je bilo zanj bistveno: da le ni vmes reke, reka pokvari vse: tako težko je prečkati reko, kjer ni mostu. Res je, most je bil, vsaj železniški, torej se pri vožnji tega ni bilo treba bati. Ampak to je bila le majhna nelogičnost, zrno peska v puščavi nelogičnosti, sredi katere čepi svet kakor majhna oaza morebitne logike. Take in podobne posebnosti smo očetu nasploh radi spregledali, saj smo radi hodili na izlete. Izleta pa ni bilo, če on ni prej mirno in po svoje presodil, kako in kaj.

Glede tega, do kod bomo lahko prispeli, če se napotimo peš, si ni delal skrbi: do večera bomo prav gotovo v Litiji, lahko pa, kdo ve, lahko pa pridemo še danes prav do morja! Sicer pa, to nam je bilo vseeno. Da bi vsaj že minil čas priprav, da bi vsaj že napočila minuta odhoda! Sestrična se je še vedno pogovarjala v kamri, le kaj si bo mislil tisti mladenič s časopisnega oglasa, v tisto kamro smo navadno spravljali staro perilo, ki se ga nikomur ni ljubilo prati, rahlo in vendar neprijetno je zaudarjalo. Sestričnina soba smo ji rekli zato, ker se je ob različnih priložnostih prav ta sestrična umikala vanjo. Tudi zdaj smo jo pustili, naj se v miru pomeni z mladeničem iz oglasa; morda se bosta pozneje, ko mi odidemo, preselila iz tiste kamre v kuhinjo, morda bosta opazila očetov pomarančni liker v kredenci in se ga lotila.

Šli smo kar po zračni poti, naravnost čez Ljubljanski grad. Sicer pa smo se odpravili dejansko zelo zgodaj, ko smo se vzpenjali na grajski hrib, je bila še prava noč. V resnici to ni bila noč tega, ampak noč prejšnjega dne, noč pred prihodom mladeniča iz oglasa. To je nekoliko težko razložiti, toda drugače si nismo znali pomagati, če smo hoteli pristoriti čas, ki smo ga zapravili z razpravami o prehodu čez Savo.

Nekaj časa sem se resno bal za očeta. Bo zmogel te strmine? Ljubljanski grad je najhujša strmina na vsej poti od tod do Litije, vedel sem, če to zmore, smo tako rekoč že tam, tehničnih ovir ne bo več, vmes bo samo še prostor in čas. Zmogli smo. Tudi oče je prilezel, celó prvi je bil na vrhu, mi smo se malce obotavljali, kakor mladi psi smo močili debela na pobočju in s tem smo se malce zamudili. Kriv pa je bil pozni nočni hlad. Na vrhu se mi je zazdelo, da nekdo preži iz teme. Res. Izkazalo se je, da je to sorodnik Zoran, nekaj korakov od steze si je postavil lovsko zasedo. Pa smo zasačili mi njega, ne on nas. Lepa reč, najti zdravnika-kirurga, kako vso noč bedi in preži na divjačino. In to po delovnem dnevu, ki traja zanj dvanajst ur in več. Tako torej počival! In to kje: sredi Ljubljane, vsak potepuh, vsaka vlačuga, vsak pijanec se lahko spotakne obenj!

Bilo mu je nerodno, smehljal se je. Sicer pa je pravkar malce zadremal. Mogoče je naskrivaj povezan z lovsko družino Ljubljana-Center, ki ne želi, da bi se divjačina z Golovca infiltrirala prek Gradu v Tivoli in na Rožnik? Ni zanikal. Čez pot je napeljal nekakšno žico, nanjo je navesil pločevinaste silhuete rib in jelenov. To je bila nekakšna past; delno kot vaba, delno kot signalni sistem. Žvenket pločevinastih silhuet naj bi Zorana opozoril, da si divjačina utira pot v sredo Ljubljane. Še dobro, da se kdo od nas ni pohabil, prav lahko bi se primerilo, da bi se ta ali oni zapletel v žico, padel in se polomil. Nič takega se ni zgodilo; nagonsko smo se izognili žici, čutili smo Zoranov prežeči pogled v mraku, ker se je prebudil iz dremeža, je bil zato toliko bolj oster. Tako smo bili opozorjeni, ozrli smo se okoli sebe, našli Zorana, zasedo, žico: to nas je rešilo.

Še vedno je bil zaspan, še vedno v zadregi, na naša vprašanja je zmajeval z glavo in se neprestano smehljal. Posebej sem ga pokaral zaradi netaktnosti, domislil sem se, da je tu v temi prav zlahka prisluškoval našim pogovorom, ko smo se vzpenjali v hrib; nisem mu čisto verjel, da je ob našem prihodu dremal.

»Tega ne bi pričakoval od tebe,« sem rekel. »Si mar tako rado-veden?« —

Molčal je in se je smehljal.

»Tod hodijo ponoči največ zaljubljeni,« sem rekel, »ti pa tako nesramno prisluškuješ.«

»Nehote,« je odvrnil. »Kvečjemu nehote. Sicer pa me pogovori zaljubljenec ne zanimajo. To je tako stereotipno. Vse gre po istem kopitu. Ali pa imajo svoje šifre in jih sploh ne razumeš.«

»Le od kod veš vse to? Torej priznaš, da si prisluškoval?«

»Ne. To poznam iz knjig.«

»Nikar se ne izgovarjaj. Tu sediš in poslušajš vsakogar, ki pride mimo. Ljudje so naivni, mislijo, da so sami, govorijo, kakor pač pride. Če bi bil pošten, bi imel signalno napravo, vsakogar bi z njo od daleč opozarjal, da sediš tu v zasedi. Tako bi mimoidoči lahko pravočasno preklopili z intimnih tem na splošne in na tem odseku poti ne bi imeli pogovorov, ki niso za tuja ušesa. Ali pa bi, kot praviš sam, uporabljali dogovorjene šifre.«

»Šališ se,« je rekel. »Saj veš, da signalov ne morem dajati zaradi divjadi. S signali bi preplašil vso divjad. In še nekaj je: tako bi bil ob ves užitek. Prav v tem je vsa lepota, da sedim tu v popolni tihoti in čutim, da nihče ne ve zame. Seveda, vi vsi mislite, sorodnik Zoran je usekan na denar in na ženske, sorodnik Zoran razen tega ne vidi ničesar. Zdaj bi se ti lahko razkrilo, da je v resnici drugače. Ampak ti si očitno preveč zaslepljen: če ne bi bil do konca zaslepljen, bi uvidel vsaj to, da mi je to v resnici vse, razen tega nimam v življenju ničesar. Kaj denar, kaj ženske, kaj hrup.«

»Dvomim, da tod mimo sploh pride kakšna divjad,« sem rekel.

»Pride, pride. Doslej še ni bilo uspeha, ampak nič za to. Treba je biti vztrajen, treba je biti trd do sebe. Tudi žrtve so včasih potrebne. Razložil bi ti to, pa kaj: me boš razumel?«

»In medtem se ti žena doma dolgočasi, morda te tudi vara. Ti pa sediš tu v temi in prisluškuješ, kaj se pogovarjajo zaljubljeni parčki. Prav.«

Ni se mi dalo, da bi še kaj pripomnil. Zazdelo se mi je, da slišim iz teme nekaj kot vzdih. Vendar se mi ni zasmilil: vsakdo ima svoje probleme, naš problem pa je bil zgoščen okoli zračne črte Ljubljana—Litija—morje, malce nalomljena črta, saj je bilo morje le nekje bolj proti desni.

Oče je seveda šel z drugimi naprej, počasi in vztrajno. Zoranova zaseda nas je izučila, zdaj smo vedeli, kaj se lahko primeri tistemu, ki bi nespametno hitel. Šel sem torej za njimi, nisem se poslavljaj od Zorana; sicer pa se mi zdi, da ga je vse skupaj premagalo, žalost, nerazumevanje, utrujenost. Zdi se mi, da je zadremal, še preden sem se oddaljil.

MED DVEMA KONJEMA

Ob pločniku je stal konj, ko da ga je, na boku ležečega, povozil tank: bil je sploščen od strani. Tako rekoč sama koža. In vendar je bil nekako živ. Stal je; v nogah so očitno bile kosti, v hrbtu hrbtenica,

najbrž cela, lobanja ni bila zdrobljena. Bil je tenek kot deska. Na levi strani — če stojimo ob železniški postaji in gledamo proti Kompas — na plotu, ki ga je postavilo gradbeno podjetje in kamor navadno lepijo plakate, — torej na tem plotu je visela konjska koža, pravilen pravokotnik, poleg pa še manjši kos konjske kože nepravilne oblike. Zdelo se je, da je tisti sploščeni konj le vmesna stopnja, zlitje pravega, iskrega, rejenega konja in posušene konjske kože, če pa je to res, je onkraj pošastnega konja stal pravi živi konj, povoženi konj pa je stal nekje na sredi, torej med normalnim konjem in konjsko kožo. Če gremo od leve proti desni, je bila razporeditev naslednja: najprej na plotu pribit pravokotni kos konjske kože in še nepravilni kos, ki spada zraven (prvi kot vzorec velikosti, drugi kot vzorec oblike); potem ob robu pločnika: sploščeni konj, konj-pošast; nazadnje, že čisto na cestišču: živi rejeni konj. Zadnji je, vprežen s ploščatim v isti jarem, komaj krotil svojo iskrost.

Srednji konj je trpel in tudi drugim ni prizanašal s svojimi mukami: v vsakem mimoidočem je budil usmiljenje in muko usmiljenja. Ravno dušneže, in za Štefana bi se lahko reklo, da je nekaj takega kot ravno dušnež, je suval z gobcem in jih tako opozarjal nase. Štefan je bil prijazen fant, samo rad se je sprenevedal: gledal je spod čela, ko da je globoko zamišljen, in se poskusil izmisliti. Pločnik je bil širok komaj za slab meter, plot ga je še nekoliko zožil. Štefan je šel skozi prehod, ko da ni nič, še naprej je zamišljeno gledal spod čela, mimogrede se je ozrl na konjsko kožo, ko da je to zanimiv plakat. Z desnim bokom pa je čutil, kaj stoji na tej strani: vsa koža ga je ščemela. Že je mislil, da je mimo, še nekaj korakov, pa bo zunaj. Vendar se ploščati konj ni dal preslepiti, nasprotno, ploščati konj je preslepil Štefana. Sunil ga je v rebra, da se je opotekel in bi bil skoraj padel; kakor omotičen se je opotekel naprej.

Ne vemo, kako je prišla mimo konj Jožica M. To je tista mala, drobna in vendar polna blondinka z rjavimi očmi. Bila je nekaj korakov pred Štefanom. Jožica M. je bila namenjena v poslovalnico Kompassa. Povejmo namreč vse po vrsti: Jožica je pila biter s sodo pri kiosku nasproti železniške postaje, pa ji je zmanjkalo denarja. Prišla je na čudno misel, da bi si šla sposoditi tisočak v poslovalnico Kompassa. Nekoliko kar logično: tam so dolžni priskočiti na pomoč tujcem, Jožica pa je tujka v našem mestu. Vendar je to razlaga v sili. Če gledamo čisto realno, od nje tega nikakor ne bi mogli pričakovati, saj je sicer zmerna, uravnovešena in skoroda urejena — zlasti če pomislimo, da uslužbenca pri Kompas poznava le navidez. Torej, Štefan ni videl, kako je prišla mimo sploščenega konja, ni pa kazala nobenih znakov vzne-

mirjenja, očitno je bilo, da tu ni bilo nobenih posebnih doživetij, nobenega strahu, nobenega usmiljenja, nobenega opozarjanja na muke, nobenega suvanja z gobcem v rebra. Morda sploh ni ničesar opazila. Šla je tik pred Štefanom; ker je Štefan po incidentu skoroda tekkel, sta šla zadnje metre pred Kompasom vstric. Ko je Jožica vstopila, je Štefan obstal na pragu in gledal skozi steklena vrata: zanimalo ga je, kaj bo. Zdelo se mu je, da razume situacijo, saj je pet minut prej videl Jožico pri bifeju in pred njo nepopit rdeči biter, videl je, kako je nervozno brskala po denarnici in kako je potem nenadoma stekla po prehodu med sploščenim konjem in posušeno kožo.

Torej — ko da ni nič je prosila uradnico, naj ji posodi tisočak. Uradnica, dvajsetletno dekle, se je zmedla. Poznalo se ji je, da na tak primer še ni naletela; ni si upala reči ne, službenega denarja ni upala vzeti. Lahko bi posodila iz svojega, pa ni imela ničesar pri sebi. Šla je torej vprašat predstojnico. Ta je sedela zadaj, za steno iz motnega stekla; ni bilo moč slišati, kaj se pogovarjata, po silhuetah na steklu pa je bilo videti njune gibe. Videlo se je, da je predstojnica zelo razburjena, da situaciji ni kos. Končno se je zatekla k najlažji rešitvi — izvlekla je tisočak iz torbice.

»Imate kaj, kar bi lahko pustili tukaj v zastavo?« je vprašala mlada uradnica, ko je pomolila Jožici M. tisočaka.

»Ničesar nimam,« je odgovorila Jožica M.

V resnici je imela samo neko malenkost: mimogrede, preden je stopila v poslovalnico, je potisnila Štefanu pod pazduho okrogel predmet, velik kakor otroška glava. Bila je vredna prav gotovo tisočaka; samo ni je bilo mogoče prodati, če nisi ravno prodajavec v zelenjavni trgovini. Ko je Štefan slišal govoriti o zastavnem predmetu, se je nehote zganil, malo je manjkalo, pa bi bil stopil noter in posredoval. Zadnji hip se je zavedel: Jožica M. mu je to karfijolo vsilila prav gotovo zato, da je ne bi bilo treba pustiti uradnici kot zastavo. Čutil je, da ni več kos položaju in da bo verjetno vsak hip storil kaj, kar bo narobe. Bolje bo, če se umaknem, si je mislil. Tako se je počasi obrnil in odkorakal naprej do križišča in čez cesto. Slišal je, kako je Jožica M. stopila iz Kompasja in se je ozrl. Že na obrazu se ji je poznalo, da ni brez tisočaka. Takoj se je napotila nazaj proti kiosku popit tisti biter s sodo in naročit novega. Prehod med konji je očitno niti najmanj ni skrbel. Štefan je prisluhnil topotanju njenih visokih pet po tlaku; razen njiju ni bilo ta hip na cesti nikogar, vsaj v neposredni bližini ne. Štefan je pomislil, da ji do karfijole tako ali tako ni, mislil si je, saj ima Jožica svoj biter s sodo. Zavil je okoli vogala, niti pomislil ni, da bi mu karfijola lahko povzročila težave. V resnici pa je bilo tako, da ni imel

kaj z njo početi: ni bil ne jezdec ne prodajavec karfijole, ta hip je bil to prav toliko oziroma še manj kot kdajkoli prej. To pa je, z eno besedo, toliko kot nič.

TROJICA

— Bila sta dva; najbrž oba gangsterja, mogoče pa je tudi, da je bil eden gangster, drugi pa policaj. Ne vem. Bolj verjetno je, da sta bila oba kriminalca. Možakarja srednjih let, na pogled zvita, uglajena. Prvi je prišel k drugemu na obisk. Prvemu bom rekel kar Prvi, drugemu Drugi. Ta, Prvi, sem bil morda jaz. To bo treba še razčistiti. Sicer pa ni nujno, da je bil to obisk; prav tako je mogoče, da je Prvi hotel pobegniti, ker je bil pri Drugem zaprt. Eno drži: stanovanje je bilo last Drugega, Drugi je bil gospodar tukaj. Torej, tisti Prvi, tisti, ki ni bil od tukaj, tisti sem bil mogoče jaz. Ali pa tudi ne: zdi se mi, da sem le stal poleg njega. Ja, stal sem poleg njega. Ne vem, ali lahko stojiš poleg sebe? Lahko se v to zamisliš, lahko si predstavljaš, da stojiš poleg sebe in se opazuješ, to je znan pojav, torej je to nekako le mogoče, dokazano pa ni; pustimo ta hip to vprašanje odprto.

— Prvi se je torej pripravljaj, da bo ukanil Drugega. Res, nekam čudno metodo si je izbral. Pobral je Drugemu vse strelno orožje, avtomate, puške, vse, vse. Vse to si je naložil v naročje kar vpričo lastnika. Ta pa ni niti trenil z očesom, samo gledal ga je, na videz mirno in neprižadeto, sedel je zleknjen v naslanjaču in mohl noge od sebe. Tak je bil torej Drugi; jaz pa sem stal zraven in tudi gledal, gledal in čakal, kaj bo. Čedalje manj sem razumel, kaj pripravlja Prvi: zdaj je stal razkoračen na sredi sobe, čez levo podlaket je imel naložene puške, držal jih je z lahkoto, ko da so igrače s pločevinastimi cevmi. Smehljaj se je Drugemu in segel z roko v žep. Kaj bo privlekel ven? Revolver. Ne, nič normalnega ni nameraval: položil je revolver Drugemu v dlan, ko da sta pajdaša in ne nasprotnika. In Drugi, Drugi je bil tako presenečen, da je v resnici stegnil roko, ko da mu jo oni namerava stisniti; in potem je Drugi revolver sprejel, videlo se je, da vse poteka natanko po nakanah Prvega.

— In vendar se mi je zdelo, da razumem. Nisem vedel, kaj in kako, toda čutil sem, da se bojo ukane Prvega izkazale kot uspešne.

— Res se je zdelo, da vse poteka po načrtih Prvega. Medtem ko je Drugi težkal samokres v roki, je Prvi zdrvel iz stanovanja in po stopnicah navzdol. Sekunde so se raztezale v nedogled; potem se je Drugi znašel: planil je za Prvim, jaz pa sem ostal v stanovanju sam, sobna

vrata in vrata na stopnišče so bila odprta na stežaj, s stopnišča so se slišali kriki Drugega, lov se je začel.

— Le kaj si je mislil Prvi, ko je Drugemu dal samokres? Morda pa le ni bil tako neumen. Vedel je, da ga Drugi ne bo mogel zadeti; ni lahko meriti na nekoga, ki drvi po stopnicah navzdol in ima nekaj nadstropij prednosti. Prvi je vse to natanko preračunal. Tudi če bosta pričela streljati, ga Drugi ne bo mogel zadeti. Pa vseeno — kaj mu je bilo treba dajati samokres, saj bi se sicer izognil vsakršni nevarnosti?

— Tu sem bil torej jaz, karkoli mi je že ime. Drugi je lovil Prvega, dogajal se je lov. Nagonsko sem pomislil: bežimo. Kam? Nisem vedel. Vendar, priložnost je bila tu, take še ni bilo nikoli in zlepa se ne bo ponovila. Nihče ne preži name, Drugi je na lovu za Prvim. Ta hip se mi je razkrilo dvojje: Prvič, zdaj je jasno, da jaz nisem Prvi: ta hip je Prvi bežal po stopnicah, vlekel je za sabo v lov Drugega, jaz pa sem bil v stanovanju, zbežan, drhteč, vendar pri miru, sam. Drugič. Zdaj vidimo, zakaj je Prvi dal Drugemu samokres: da bi ga opogumil za lov, da bi ga zvalil ven, proč od mene. Torej, da bi meni omogočil beg. No, prav, mogoče to ni bil njegov pravi namen. Ne morem pomagati, tako se je pač izteklo.

— Kaj in kako torej? Kam? Strah se me je polastil, najraje bi se bil skril v zadnji kotiček stanovanja, pod posteljo v spalnici ali v omario, če bi se dalo; samo proč s kraja, kjer se dogaja lov. Vedel pa sem, da se bo Drugi prej ali slej vrnil in potemtakem je treba storiti nekaj drugega. Treba je iti ven, k izhodu, treba se je skriti nekje v predsobi, mogoče tik za vrati. Še nekaj minut in Drugi se bo vrnil z brezuspešnega lova, takoj se bo spomnil name, nagonsko bo planil noter in me iskal prav tam, kjer sem se hotel pred njim skriti. In ko me najde, me bo ubil namesto Prvega, Drugi namreč nikakor ni preveč bister, še sanja se mu ne o tem, kar vem zdaj jaz: da jaz nisem Prvi.

— Zato je torej dobro, če se skrijem tik za vrati, sem si mislil. Če bom tik za vrati, me ne bo opazil, zdrvel bo mimo mene naprej, jaz pa bom medtem mirno odšel po stopnicah dol in ven, na prostost. Prav tako sem vedel, da bi bilo samo še nekaj bolje in varneje od pravkar razloženega načrta. Če bi namreč zbral toliko poguma, da bi šel ven za Drugim, da bi mu sledil, da bi ga dohitel, da bi šel tik za hrbtom Drugega. Drugi me v svoji lovski strasti med preganjanjem Prvega sploh ne bi opazil. Tako bi se mu zlahka izmuznil: ves čas njemu za hrbtom, v primernem trenutku pa smuk, vstran, čez cesto in med množico.

— Ampak vedel sem: to bi presevalo moje skromne moči. Od dolgega ždenja v družbi Drugega sem postal mlahav in neodločen, mesece dolgo sem po cele dneve samo sedel v isti sobi z njim in moj edini

opravek je bil, da sem prikimal, če je on rekel da, in da sem odkimal, če je on rekel ne. Te drzne variante, tega poplesovanja za hrbtom D drugega nikakor ne bi zmogel. Sicer pa prva varianta tudi ni bila slaba.

— Skril sem se torej v veži, potajil sem se v temnem kotičku za vrati, slišal sem, kako se Drugi vrača po stopnicah, ves zasopel od lova. Vedel sem tudi, da vse to, kar počnem, niti ni tako izvirno moje, vedel sem, da v resnici vse poteka tako, kot je predvidel Prvi: tudi to je pravilno presodil, da bom zmogel prav toliko poguma, da se bom skril za vrati. In za D drugega je tako in tako vedel, da je pravi nosorog: Drugi bo zdivjal skozi vrata slep od besa, ker bo že čutil, ne pa tudi vedel, da se bo zgodilo to, kar je namenjeno: ukrotil bom trepetajoče ude in jo mahnil po stopnicah navzdol.

PRIPRAVE ZA NA POT

Jean-Charles Lombard:

Jean-Charles Lombard, rojen 1939, v Valence/Drôme v Franciji. Studiral je germanistiko na lionski in grenobelski univerzi. Piše liriko (Tvoj prostor, 1963, Bivališča, 1965), 1966 je izdal ciklus Priprave za na pot v skupni zbirki s Kovičem in Italijanom Morandinijem. Zbirko je izdal Forum Stadtpark v Gradcu, kjer je bil pesnik tedaj direktor Francoskega kulturnega centra. Poleg lirike piše eseje (Gottfried Benn, 1965, Heinrich von Kleist) in kratko prozo. Zdaj je direktor Francoskega kulturnega centra v Ljubljani.

1.

Samo zvonkljajoče cunje:
zvezda — kozmos — konstelacija —
mah — potok.
Venec koral varuje v svoji laguni
zmešnjavo jezikov babilonskega stolpa.
»Odragal sem grozd tvojih ust,«
je rekel Salomon,
»in ti si bila moja gazela.«
Slehera beseda je krogla,
ki ubije vrtnico,
njena barva je bil vonj.